

C/2024/2489

23.4.2024 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет и Съвета относно Европейска стратегия за икономическа сигурност

(JOIN(2023) 20 final)

(C/2024/2489)

Докладчик: **Милена АНГЕЛОВА**

Искане за консултация	Европейска комисия, 20.9.2023 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Пленарната асамблея	11.7.2023 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	21.12.2023 г.
Приемане на пленарна сесия	14.2.2024 г.
Пленарна сесия №	585
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	143/2/9

1. Заключение и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) оценява подхода на съобщението за разглеждане на мерките за икономическа сигурност от няколко гледни точки. Въпреки че подкрепя подхода, основан на оценката на заплахите, рисковете и уязвимостите, ЕИСК призовава също така да се анализират и използват възможностите, предоставяни от глобалните предизвикателства, въз основа на всеобхватна оценка на силните страни на ЕС.

1.2. ЕИСК счита, че приоритетът за насърчаване на конкурентоспособността на ЕС е от решаващо значение. Комитетът подчертава, че инвестициите в иновации, развитие на умения и промишлен капацитет, наред с осигуряването на добре функциониращ вътрешен пазар, са незаменимо средство както за укрепване на производителността и конкурентоспособността, така и за намаляване на критичните зависимости, при същевременно запазване на социалната пазарна икономика на ЕС.

1.3. ЕИСК изтъква, че енергийната сигурност и сигурността на суровините са жизненоважни за всички промишлени отрасли и следователно са от ключово значение за цялостната икономическа сигурност на ЕС. Сигурните цифрови системи и силният цифров капацитет също играят все по-важна роля, като се има предвид, че цифровизацията засяга цялата икономика и общество.

1.4. За да се осигури стабилен достъп до финансиране и да се избегнат прекомерни зависимости от чужди държави, е важно спешно да бъдат завършени съюзът на капиталовите пазари и банковият съюз. ЕИСК подчертава, че в тази област ЕС все още изостава от основните си съперници и трябва да отстрани съществуващите пречки и да се въздържа от въвеждането на нови мерки, застрашаващи достъпа до частно финансиране. Освен това ЕС трябва да осигури подходящо публично финансиране, като даде приоритет на инвестициите в инфраструктура, научни изследвания и иновации, образование и обучение.

1.5. За да се подобрят възможностите за диверсифициране на веригите на доставките и разширяване на продуктовете пазари, ЕИСК призовава за пълноценно използване на търговските и инвестиционните споразумения и за бързо приключване на текущите търговски преговори, както и за започване на нови преговори с нови потенциални партньори. ЕИСК счита, че

новият подход към търговията и устойчивото развитие (ТУР) е жизненоважна част от този процес ⁽¹⁾, в т.ч. прилагането му към партньорствата в областта на суровините от критично значение. Насърчаването на основаните на правила многостранни търговски системи и глобални споразумения, двустранните и плурилатералните тематични партньорства, както и партньорствата с развиващите се страни, също следва да бъдат приоритет за ЕС. ЕИСК счита, че чрез международно сътрудничество ЕС може не само да намали конфронтацията и собствените си критични зависимости, но и да увеличи взаимните ползи и ангажираността на други икономики с партньорства с ЕС.

1.6. Въпреки че проактивното партньорство следва да се разглежда като основен начин за укрепване на икономическата сигурност на ЕС в международните отношения, съществува необходимост от решителни мерки за противодействие и защита, в случай че трети държави представляват риск за икономическата сигурност на ЕС, чрез мерки, свързани с търговията, инвестициите или технологичното сътрудничество.

1.7. ЕИСК призовава създателите на политики в ЕС да подобрят — чрез вътрешни политики и активна дипломация — условията, които дават възможности, насърчават и подкрепят предприятията в ЕС, включително микро-, малките и средните предприятия (ММСП), да управляват геоикономическите рискове в своите дейности, както и да гарантират, че мерките на политиката не водят до прекомерни разходи или пречки за тях. Поради това ЕИСК счита, че е от съществено значение предприятията от ЕС да участват активно в идентифицирането и оценката на рисковете, възможностите и мерките, свързани с икономическата сигурност.

1.8. ЕИСК призовава също за включване на други съответни заинтересовани участници от гражданското общество в по-нататъшното разработване и изпълнение на стратегията за икономическа сигурност. Освен това ЕИСК подчертава необходимостта от засилване на полезните взаимодействия между държавите членки и създаване на ползи в целия ЕС, като по този начин се допринесе за единството, глобалната сила и цялостната икономическа сигурност на ЕС.

2. Общи бележки

2.1. ЕИСК приветства съобщението относно Европейска стратегия за икономическа сигурност ⁽²⁾, изготвено от Европейската комисия и върховния представител, като актуална инициатива в отговор на новите и постоянно променящи се геополитически и геоикономически условия. В настоящото становище се разглеждат цялостният подход и съдържанието на предложената стратегия, а в допълнително становище ⁽³⁾ се обръща внимание на ролята на стратегическите технологии и сектори.

2.2. Приоритети и принципи

2.2.1. ЕИСК оценява подхода на съобщението за разглеждане на икономическата сигурност от няколко гледни точки и подкрепя очертаните в стратегията приоритети: насърчаване на конкурентоспособността на ЕС, защита на ЕС от рисковете за икономическата сигурност и партньорство с надеждни държави, които споделят опасенията на ЕС и имат общи интереси. Тези приоритети са тясно свързани помежду си. Така например засилената конкурентоспособност допринася за намаляване на зависимостите и необходимостта от защита и превръща ЕС в по-привлекателен партньор в областта на търговията и икономическото сътрудничество. Ползотворното сътрудничество на свой ред допринася за повишаване на конкурентоспособността и спомага за намаляване на вредните зависимости.

2.2.2. Взаимовръзката между приоритетите изисква обхващащ различни политики подход към външните отношения и вътрешните политики на ЕС. Като цяло силната обща външна политика и политика на сигурност и ориентирани към бъдещето политики в областта на търговията, инвестициите, технологиите и промишлеността играят централна роля. Въздействието на различните мерки на политиката обаче се проявява в различни периоди от време, което трябва да се вземе предвид при планирането на етапите на изпълнение.

2.2.3. ЕИСК насочва вниманието и към взаимовръзките между икономическата, социалната и геополитическата сигурност. Докато икономическата сигурност е необходим способстващ фактор за социалния модел на ЕС, основните права и принципите на правата държава са в основата на икономическата сигурност на ЕС. На световно равнище ЕС следва да се стреми да бъде силен участник — както чрез силна икономическа позиция, така и чрез дипломатически и отбранителни способности, така че да допринася за решаването на геополитически конфликти и за утвърждаването на мира, демокрацията, правата на човека и целите за устойчиво развитие (ЦУР) в многостранното сътрудничество в рамките на системата на ООН. В този контекст реформата на Организацията на обединените нации е от решаващо значение.

⁽¹⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Силата на търговските партньорства: заедно за екологичен и справедлив икономически растеж“ (ОВ С 140, 21.4.2023 г., стр. 69).

⁽²⁾ JOIN(2023) 20 final, Брюксел, 20.6.2023 г.

⁽³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/bg/our-work/opinions-information-reports/opinions/strategic-technologies-driver-european-sovereignty-and-resilience-supplementary-opinion-rex579-european-economic>

2.2.4. ЕИСК изразява съгласие с принципите на пропорционалност и прецизност, които трябва да се прилагат към всички мерки, гарантиращи икономическата сигурност. Освен това ЕИСК предлага при изпълнението да се следват принципите на проактивност, практичност и участие.

2.2.5. Принципът на проактивност призовава ЕС да предприема мерки и да направлява развитието въз основа на собствените си силни страни и възможности, а не да бъде в отбранителна позиция и само да отговаря на мерките на други глобални участници. Практичността изисква ЕС да гарантира, че предприетите мерки са осъществими на практика и съответстват на реалностите на предприятията и другите участници. Принципът на участие се отнася до необходимостта от сътрудничество и участие на всички съответни заинтересовани страни в изготвянето и изпълнението на стратегията.

2.3. Оценка на рисковете и възможностите, силните и слабите страни

2.3.1. ЕИСК изразява съгласие с видовете рискове, посочени в стратегията, т.е. рисковете, свързани с устойчивостта на веригите на доставките, физическата и киберсигурността на критичната инфраструктура, сигурността на технологиите и „изтичането“ на технологии, както и използването на икономическите зависимости като оръжие или икономическа принуда. Това налага да се направи оценка и да се обърне дължимото внимание на основните фактори на икономическата зависимост: дела на вноса в използването на суровини, продукти и технологии от критично или стратегическо значение; концентрацията на вноса и износа от гледна точка на държавите и тяхната надеждност; капацитета за замяна на вноса от критично значение със собствено производство или нови иновации; и възможността за диверсифициране на веригите на доставките и продуктите пазари ⁽⁴⁾.

2.3.2. Освен това ЕИСК обръща внимание на икономическите рискове, свързани с използването на природните ресурси и околната среда като оръжие. Това се отнася например за нарастващото напрежение, причинено от недостига на вода, и многобройните последици от изменението на климата, които могат да засегнат поне косвено икономическата сигурност на ЕС. Свързаните с околната среда рискове и конфликти, наред с други конфликти и войни, изискват подходяща подготвеност от страна на ЕС в контекста на стратегията му за икономическа сигурност.

2.3.3. ЕИСК посочва, че освен външните рискове и заплахи съществуват и рискове, свързани с вътрешното развитие на ЕС. Тъй като единният пазар е основата за външно сътрудничество, изкривяванията на вътрешния пазар са фатален риск и за глобалната роля на ЕС. Освен това вътрешните политики, които отслабват условията за инвестиции, крият рискове за икономическата сигурност на ЕС. Това подчертава необходимостта от въвеждане на подходяща проверка на конкурентоспособността при изготвянето на политиките на ЕС.

2.3.4. ЕИСК подкрепя предложението за редовна оценка на рисковете и тяхното развитие. Предвид факта, че много от рисковете се поемат и управляват от частния сектор, ЕИСК счита, че е от съществено значение предприятията от ЕС да бъдат включени активно в идентифицирането и оценката на риска. Мненията и приносът на други заинтересовани страни, включително социалните партньори, научноизследователската и образователната общност, потребителите и други участници от гражданското общество, също следва да бъдат надлежно взети предвид.

2.3.5. В допълнение към признаването и оценката на голямото разнообразие от рискове, следва да бъдат анализирани и възможностите за ЕС, породени от геоикономическото, технологичното и екологичното развитие. Възможностите са свързани главно с осигуряването на решения на глобалните предизвикателства в областта на чистата вода и добрите санитарни условия, храните и енергетиката, цифровизацията и транспорта, здравеопазването и образованието, както и изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда. Управлението на миграцията, предизвикана от климата и конфликтите, също е област, в която създаването на трансгранични решения и укрепването на икономическата сигурност на ЕС изискват проактивна стратегия и инструменти.

2.3.6. Способността на ЕС да управлява икономическата си сигурност зависи от силните и слабите му страни, които следва постоянно да се съпоставят спрямо настоящите и очакваните рискове и възможности. Следователно, за да укрепи икономическата си сигурност, ЕС трябва да се съсредоточи както върху по-нататъшното развиване на силните си страни, така и върху отстраняването на своите слабости.

⁽⁴⁾ Наред със САЩ, Китай играе основна роля на световната геополитическа и геоикономическа сцена и заема ключова позиция в световната търговия, веригите на доставките и инвестиционните партньорства. ЕС също е силно зависим от Китай, по-специално по отношение на определени суровини и технологии от критично значение, които са жизненоважни за екологичния и цифровия преход.

2.3.7. Що се отнася до възможностите, ЕС трябва да намери специфични аспекти, които биха донесли конкурентно предимство на европейските участници. Затова ЕИСК призовава ЕК да работи в тясно сътрудничество с предприятията от ЕС и други съответни участници, за да се набележат мерки, които да спомогнат за оползотворяването на тези възможности, като по този начин се отговори на глобалните нужди и същевременно се укрепи икономическата сигурност на ЕС.

2.4. *Насърчаване на конкурентоспособността и капацитета*

2.4.1. Конкурентоспособността на ЕС беше отслабена по много причини, включително недостига на публични и частни инвестиции, недостатъчното укрепване на обуславящи производителността фактори като научни изследвания, развитие и иновации (НИРДИ) и обучението, както и неотдавнашните многобройни кризи и свързаното с тях увеличаване на разходите. Затова ЕИСК счита, че приоритетът за насърчаване на конкурентоспособността на ЕС е изключително важен. ЕИСК подкрепя подхода на стратегията за укрепване на единния пазар, както и на иновационния, технологичния и промишления му капацитет, като същевременно се запази социалната пазарна икономика на ЕС. Стимулирането на вътрешното производство, наред с диверсификацията на веригите на доставките и осигуряването на добре функциониращ вътрешен пазар, също са незаменими средства за намаляване на критичните зависимости.

2.4.2. ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да засилят лоялната конкуренция и равнопоставените условия на вътрешния пазар и да прилагат ефективно съществуващите правила. Трябва да се гарантира, че всички участници на пазара, включително чуждестранните, спазват правилата и стандартите на ЕС на единния пазар на ЕС.

2.4.3. Сигурният достъп до енергия и суровини на достъпни цени е от решаващо значение за всички отрасли и ясно показва колко е важно да има адекватни вътрешни доставки, добре функциониращ вътрешен пазар и надеждни чуждестранни вериги на доставките. Сигурните цифрови системи и силният цифров капацитет също са все по-важни за икономическата сигурност на ЕС, като се има предвид, че цифровизацията засяга цялата икономика и общество, а данните са неразривно свързани с единния пазар на стоки, услуги, капитали и хора. По-специално следва да се гарантират капацитетът и влиянието на ЕС при разработването и използването на изкуствен интелект и други модерни цифрови технологии.

2.4.4. Завършването на финансовия съюз, т.е. на съюза на капиталовите пазари и банковия съюз, също е изключително важно. Необходими са добре функциониращ и стабилен капиталов пазар на ЕС и независим банков сектор в ЕС, за да се осигури стабилен достъп до финансиране, като същевременно се избегнат прекомерните външни зависимости. ЕИСК настоятелно призовава националните органи и компетентните институции в рамките на ЕС да увеличат усилията си за завършване както на съюза на капиталовите пазари, така и на банковия съюз. Освен това ЕС трябва да отстрани съществуващите пречки и да се въздържа от въвеждането на нови мерки, които биха могли да застрашат достъпа до финансиране, по-специално за малките и средните предприятия (МСП).

2.4.5. В допълнение към добре функциониращите капиталови пазари е необходимо също подходящо и ефективно разпределение на публичното финансиране, за да може да се постигнат желаните цели в областта на икономическата сигурност. ЕИСК подчертава необходимостта от отдаване на приоритет на подходящи инвестиции в сигурна инфраструктура — особено в критичната инфраструктура — както и в научни изследвания и иновации, образование и обучение. В този контекст ЕИСК изразява съжаление, че ЕК не предложи Европейски фонд за суверенитет в последния си преглед на многогодишната финансова рамка (МФР) ⁽³⁾.

2.4.6. ЕИСК подчертава също, че икономическата сигурност следва да обхваща всички сегменти на икономиката, включително макроикономическата устойчивост, макрофинансовата стабилност, както и устойчивостта, приобщаващия характер и издръжливостта на реалната икономика. Насърчаването на условия за икономически, социално и екологично устойчиви инвестиции е от ключово значение за укрепването на тези цели.

2.4.7. Вместо да се впуска в надпревара за отпускане на субсидии, за да стимулира промишлеността си, ЕС трябва да се стреми към и да разчита на високи постижения в областта на иновациите, предприемачеството, уменията и компетентностите. Увеличаването на капацитета за иновации изисква инвестиции в инфраструктура за научни изследвания, развитие и иновации, таланти на високо равнище и разнообразни иновационни екосистеми. Образованието и обучението трябва да отговарят на настоящите и бъдещите потребности от умения и да обхващат целия спектър от трудови умения — от

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно „Допълнителни съображения относно „Годишен обзор на устойчивия растеж за 2023 г.“ (ОВ С, C/2024/871, 6.2.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/871/oj>).

високи до основни умения, включително задълбочена преквалификация и висококачествено чиракуване. Използването и развиването на таланта на младите хора изисква да им се предоставят окуражаващи перспективи за бъдещето, като се увеличат както възможностите, така и способността им да формират собственото си бъдеще.

2.4.8. В допълнение към развитието на умения, насърчаването на благоприятни условия за създаване на работни места и улесняването на движението на работниците на пазара на труда са необходими мерки за повишаване на заетостта в условията на няколко паралелни прехода.

2.4.9. Като се има предвид, че демографските промени водят до недостиг на работна ръка във всички сектори и за различни работни места и задачи, ЕС трябва също да насърчава и улеснява трансграничната мобилност на квалифицирани кадри както в рамките на ЕС, така и по-специално в сътрудничество с държави извън ЕС. Конкретните усилия трябва да бъдат съсредоточени върху привличането и задържането на таланти, необходими в стратегическите технологии и дейности⁽⁶⁾. ЕИСК подчертава значението на всеобхватния подход за повишаването на промишления капацитет. Вместо да „подбира победителите“, което е свързано с риск от политически погрешни инвестиции и ограничаване на поемането на риск от страна на предприятията, ЕС следва да осигури благоприятни условия за непрекъснат напредък и разработване на нови решения на широка основа. Така например засилването на екологичния преход чрез насърчаване само на отделни сектори или технологии, обозначени като „зелени“ или „чисти“, не е оптимално, тъй като в екологичния преход участват всякакви видове предприятия, като много „традиционни“ дружества осигуряват необходимите суровини и компоненти или иновационна платформа за нови продукти и решения.

2.4.10. Аналогично, при определянето и насърчаването на „стратегически“ или „критични“ технологии трябва да се вземат предвид всички съответни технологии и сектори. Като се подчертава в допълнителното становище, ЕИСК призовава за последователно, обосновано и прозрачно определяне на „стратегическите“ и „критичните“ технологии и сектори, за да се осигури необходимата правна и оперативна сигурност. С оглед на различните аспекти, свързани с естеството и използването на технологиите, ЕИСК посочва ролята на технологиите, обслужващи критични функции в обществото. Те обхващат например енергийните, цифровите и транспортните технологии, технологиите в областта на водоснабдяването и здравеопазването, както и технологиите, свързани със сигурността.

2.4.11. Вместо да вземат решения относно производствените структури, продуктите асортименти или веригите на доставките на предприятията, жизненоважната роля на създателите на политики е да създават благоприятни рамки и да насърчават и подкрепят предприятията да управляват новите геоекономически рискове, включително глобалната разпокъсаност, в дейностите си, като същевременно се грижат за икономическата, социалната и екологичната устойчивост на стопанската дейност. Това включва например улесняване на достъпа до суровини от критично значение или помощ за преодоляване на затрудненията. Силната външна политика и политика на сигурност, в координация с други политики, като тези в областта на търговията, промишлеността и енергетиката, е от първостепенно значение за това общо начинание.

2.4.12. Като се има предвид, че рисковете за икономическата сигурност засягат широк спектър от стопански дейности, като например управлението на веригата на доставките, вноса, износа, инвестициите и технологичното сътрудничество, ЕИСК счита за важно да се гарантира, че политическите мерки за справяне с рисковете не водят до прекомерни разходи или пречки за предприятията в ЕС. В съответствие с принципа на практичност ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да съдействат за повишаване на осведомеността, знанията и капацитета за справяне с рисковете за икономическата сигурност, особено от страна на ММСП, които същевременно срещат трудности в хода на екологичния и цифровия преход.

2.4.13. ЕИСК подчертава и необходимостта ЕС да използва и укрепва полезните взаимодействия между държавите членки и да се стреми към създаване на ползи в целия ЕС, като по този начин допринася за единството, глобалната сила и цялостната икономическа сигурност на ЕС.

2.5. От вредно към ползотворно сътрудничество

2.5.1. ЕИСК изразява пълно съгласие с неотложната необходимост ЕС да намали икономическите зависимости, които създават рискове за икономическата сигурност и издръжливостта на ЕС и неговите държави членки. Същевременно ЕИСК изразява съгласие с твърдението, че ЕС не може сам да постигне икономическа сигурност, и подкрепя сътрудничеството с

⁽⁶⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани на трети страни“ (COM(2022) 650 final) — „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно единна процедура за кандидатстване на граждани на трети държави за единно разрешение за пребиваване и работа на територията на държава членка и относно общ набор от права за работници от трети държави, законно пребиваващи в държава членка“ (COM(2022) 655 final) — „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Привличане на умения и таланти в ЕС“ (COM(2022) 657 final) (ОВ С 75, 28.2.2023 г., стр. 136).

възможно най-широк кръг партньори, при условие че то е устойчиво и разумно от икономическа, социална и екологична гледна точка. ЕИСК подкрепя „понижаването на риска“ като общ подход към икономическата сигурност на ЕС, докато „отделянето“ следва да се прилага при изключително сериозни ситуации, какъвто е случаят с руската агресия.

2.5.2. ЕИСК счита, че освен към намаляване на собствените си критични зависимости, ЕС следва да се стреми към по-големи цели и да положи усилия за създаването на връзки и партньорства, които да се основават на силните страни на ЕС, да осигуряват взаимни ползи и да засилват ангажмента за сътрудничество. Това налага изграждането на силна икономическа позиция на ЕС на световната сцена. Освен защитата срещу нелоялен внос, ЕС следва решително да увеличи възможностите за износ и интернационализацията на предприятията от ЕС. Това ще обслужва и други интереси на ЕС, като например укрепването на екологичните и социалните цели.

2.5.3. Увеличаването на броя на партньорите и разнообразяването им подобряват възможностите за диверсифициране на веригите на доставките и спомагат за достъпа както до критични, така и до обичайни производствени ресурси. Това допринася и за разширяване на експортните пазари, като по този начин намалява зависимостта от ограничен брой клиенти. За тази цел е важно съответните съществуващи търговски и инвестиционни споразумения да се използват пълноценно и текущите търговски преговори да бъдат приключени бързо, а също и да се започнат нови преговори с потенциални нови партньори. За да се гарантира цялостен подход, както и необходимата публична легитимност, е важно партньорствата в областта на суровините от критично значение да подлежат на същото равнище на изисквания за устойчивост като търговските споразумения. Това означава солидна глава относно устойчивото развитие, целенасочен мониторинг и изпълнение, мониторинг от страна на гражданското общество и санкции като крайна мярка⁽⁷⁾.

2.5.4. ЕИСК счита, че е полезно ЕС да засили тематичните партньорства в области като цифровизацията, суровините и енергетиката. ЕИСК подчертава също нарастващото значение на синята дипломация и сътрудничеството във водния сектор, включително устойчивото управление на водните ресурси и подобряването на сините технологии.

2.5.5. Научните изследвания и иновациите са основна област на тематично сътрудничество. Въпреки че при технологичните партньорства се изисква ЕС да се предпазва от злоупотреби, те увеличават възможностите за участие на ЕС в разработването на стратегически и критични технологии. Съвместните научноизследователски проекти на високо равнище, в сътрудничество с промишлеността, допринасят и за развитието, привличането и задържането на таланти на високо равнище.

2.5.6. Активната роля в разработването и прилагането на международни правила и стандарти предоставя на ЕС възможност да определя световните стандарти. Като насърчава икономическите интереси на ЕС, сътрудничеството с държави със сходни възгледи също дава възможност за популяризиране на устойчиви и надеждни технологии и продукти в световен мащаб.

2.5.7. В съответствие със стратегията ЕИСК счита, че е в интерес на ЕС да засили многостранното — и, когато е целесъобразно, плурилатералното — сътрудничество чрез международните форуми и организации. Трябва да се насочат повече внимание и усилия към сътрудничеството в рамките на СТО и реформата на организацията. Това би могло да бъде противовес на продължаващата тенденция към разпокъсаност на световната икономика и пазари. Подкрепата за международното сътрудничество е от решаващо значение, като се има предвид въздействието на разпокъсаността и конфронтацията върху европейската икономика, най-вече върху търговията, технологиите и инвестициите, включително платежната система и стабилността на еврото. Многостранното сътрудничество също е жизнено необходимо, например за справянето с общите екологични и здравни проблеми.

2.5.8. ЕИСК изразява съгласие, че партньорствата с развиващите се страни допринасят за икономическата сигурност на ЕС чрез подобряване на достъпа до ресурси и осигуряване на нови пазари. Освен пазарно обусловеното икономическо сътрудничество, ЕС следва да улеснява по-активното участие на предприятия от ЕС и други участници от гражданското общество, включително НПО и предприятия от социалната икономика, в проекти за сътрудничество за развитие. Изграждането на капацитет, включително образованието и развитието на умения, следва да бъде съществена част от тези партньорства.

2.5.9. Сътрудничеството в контекста на Global Gateway е пример за финансови и технически партньорства, насочени към създаването на взаимни ползи за партньорите. Освен това този вид партньорства носят множество ползи по отношение на устойчивото развитие, тъй като са насочени едновременно към икономически, социални и екологични потребности и цели. За да се осигури по-голяма добавена стойност, това сътрудничество следва да бъде допълнено с екосистемни партньорства, използващи инфраструктурата.

⁽⁷⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Силата на търговските партньорства: заедно за екологичен и справедлив икономически растеж“ (ОВ С 140, 21.4.2023 г., стр. 69).

2.6. Защита срещу заплахи и рискове

2.6.1. Въпреки че проактивното партньорство следва да се разглежда като основен начин за укрепване на икономическата сигурност на ЕС в международните отношения, съществува необходимост от решителни мерки за противодействие в случаите, когато трети държави застрашават икономическата сигурност на ЕС чрез нелоялни или незаконни търговски условия и практики, злоупотреби, свързани с входящи или изходящи инвестиции, или рискове, свързани с технологичното сътрудничество. ЕИСК подкрепя предложението да се оцени и използва голямото разнообразие от съществуващи и възможни нови инструменти за предотвратяване и преодоляване на рисковете и нарушенията, свързани с търговията и инвестициите.

2.6.2. В същото време е важно да се избягва стимулирането на засилен протекционизъм и партньорството да остане предпочитан вариант в мнозинството от случаите. ЕИСК също подчертава значението на координацията и единството между държавите — членки на ЕС, както и на сътрудничеството със страните партньори при използването на тези инструменти. Освен това при планирането и вземането на решения относно тяхното използване е необходимо да се изготвят подходящи анализи на разходите и ползите.

2.6.3. ЕИСК подкрепя разработването и прилагането на ефективни мерки за справяне с рисковете, свързани с технологиите с двойна употреба. Освен това ЕИСК счита, че е от решаващо значение да се защитават правата върху интелектуалната собственост и да се предотвратяват технологичният шпионаж и „изтичането“ на технологии, както се подчертава в стратегията.

2.6.4. С разрастването на икономиката, основана на данни, все повече внимание и инвестиции трябва да бъдат съсредоточени и върху киберсигурността и сигурността на цифровата инфраструктура. ЕИСК подчертава също необходимостта от защита на сигурността на други видове критична инфраструктура, включително енергийната, транспортната, водната и здравната инфраструктура. Както физическата, така и киберсигурността трябва да бъдат укрепени, като се вземе предвид голямото разнообразие от потенциални атаки и инциденти.

2.6.5. За да се подобри готовността на ЕС за кризи и извънредни ситуации, различните видове рискове следва да се разглеждат по интегриран начин и да се възприеме всеобхватен подход към управлението на риска. Сътрудничеството в дейностите в областта на прогнозирането и планирането на действия при извънредни ситуации също следва да се засили, като се използва пълноценно публично-частното сътрудничество, което съчетава рамката, осигурена от публичното управление, и практическия опит и действията на предприятията, работниците и гражданите като цяло.

3. Конкретни бележки

3.1. Въз основа на горепосочените общи бележки и аргументи и предвид факта, че укрепването на конкурентоспособността и засилването на полезните партньорства са от ключово значение за подобряването на икономическата сигурност на ЕС, ЕИСК предлага Европейската комисия да обмисли възможността за добавяне на следните аспекти и мерки към списъка със следващи стъпки.

3.2. Постоянно наблюдение на свързаните с икономическата сигурност стратегии и мерки на трети държави.

3.3. Оценяване на силните страни на ЕС във връзка с геополитическите и геоикономическите процеси и мерките на други глобални участници.

3.4. Набелязване, съвместно с предприятията и други заинтересовани страни, на мерките на политиката, необходими за оползотворяване и реализиране на възможностите за търговия и партньорство, предоставяни от глобалните процеси.

3.5. Определяне на „стратегически“ и „критични“ технологии и сектори по последователен и прозрачен начин, за да се осигури необходимата правна и оперативна сигурност.

3.6. Извършване на подходяща проверка на конкурентоспособността по отношение както на икономическото, така и на социалното въздействие на политическите инициативи на ЕС, с което да се допринесе за неговата икономическа сигурност.

3.7. Укрепване на капацитета на ЕК за икономическо разузнаване и прогнозиране.

3.8. Улесняване на сътрудничеството в областта на научните изследвания, иновациите и развитието на умения с партньори със сходни възгледи по все по-критични теми като управлението на водните ресурси и „сините“ технологии.

3.9. Подобряване на подготвеността за миграционни потоци, предизвикани от явления, свързани с климата и околната среда, в допълнение към обстоятелствата, свързани с конфликти и войни.

3.10. Засилване на публично-частното сътрудничество за подобряване на готовността за извънредни ситуации, свързани с икономическата сигурност.

3.11. Привличане на целия спектър от заинтересовани участници от гражданското общество при по-нататъшното разработване и изпълнение на стратегията за икономическа сигурност.

Брюксел, 14 февруари 2024 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE
